

Türkiye' de Organik Tarımın Uygulama İlkeleri, Üretimi ve İhracat Durumu

Rüveyde TUNÇTÜRK¹ Vahdettin ÇİFTÇİ¹

¹Yüzüncü Yıl Üniversitesi Ziraat Fakültesi Tarla Bitkileri Bölümü 65080, VAN

Özet: Teknolojik alanlardaki gelişmelerin tarım sistemleri üzerine dolaylı olarak etkide bulunmaları ile en az girdi ve emek kullanılarak en yüksek verim almak amacıyla insan ve ekolojinin alacağı zararlar düşünülmeden her türlü teknik uygulanmaya başlanmış ve bu da konvansiyonel tarım sisteminin oluşumunu sağlamıştır. Bu sisteme ikame olabilen organik tarım sistemi ile, ekosistemin sürekliliği, doğal ve genetik kaynakların korunması, tarım ilaçları ve hormonlar yoluyla toprağa zararlı maddelerin geçmesi, küresel ısınma ile beraberinde getirdiği kuraklık ve çölleşme gibi çevresel problemlerin ilerlemesi engellenerek, insan sağlığı açısından güvenilir ürünlerin tüketimine olanak sağlanmış olacaktır. Türkiye' de organik tarımda taze veya kurutulularak işlenmiş sebze ve meyveler, ilaç ve baharat bitkileri, bakliyat, hububat, endüstri ürünleri ve yağlı tohumlar üretilmektedir. Bunlar içinde en fazla ihracatını yaptığımız ürünler kuru üzüm, kuru incir, kuru kayısı, fındık, kuru elma, çamfıstığı, haşhaş, kimyon, kekik, nohut ve mercimektir.
Anahtar Kelimeler: Organik tarım, pazarlama ve üretim

The Condition of Export and Production, Application Technics of Organic Agriculture in Turkey

Abstract: It is ensured to formation of conventional agriculture system as a result of this, it was begined to carry out tecnic every sort not think damages to created on ecology and human for receive highest production to used work and least input with make to effect indirectly on agriculture systems of developments in technologic fields. With organic agriculture system using in space of this system has aimed stopping to progress of environmental problems like deserted and drought coming together with spherical heating continuity of ecosystem, to come in soil of harmful matters via hormones and agriculture medicines, protected of natural and genetic sources. In addition to this, it will have provided possibility to consumption of trustworthy products for human health.

It is produced oily seeds, industry product, cereals, pulses, medicine and spice plants, vegetable and fruit processed drying and fresh in organic agriculture in Turkey. It has exported at most products like raisin and dry fig, dry apricot, dry apple, hazelnut, pine nut, poppy, cumin, thyme, chickpea, lentil inside of these.

Key Words: Organic agriculture, marketing, production

Giriş

Konvansiyonel tarım sisteminde üretimi arttırmak amacıyla aşırı miktarda sentetik ve kimyasal girdi (inorganik) kullanımı sonucu hava ve çevre kirliliği, bitki, hayvan ve insan sağlığı üzerindeki zararlarının fark edilmeye başlanması ile tarımın yarattığı kirlilik doğal dengenin bozulmasına neden olmuş ve bütün bu olumsuz etkilerin ortadan kaldırılması amacıyla kimyasal gübre ve tarımsal savaş ilaçlarının hiç ya da mümkün olduğu kadar az kullanılması, bunların yerini aynı görevi yapan organik gübre ve biyolojik savaş yöntemlerinin alması temeline dayanan ekolojik (organik) tarım sistemi geliştirilmiştir.

Organik tarım doğal dengeyi bozmadan, çevreyi kirlilemeden, insanlarda ve diğer canlılarda toksik etki yapmayan temiz ürünler üretmeye yönelik kimyasal ilaç, katkı maddeleri ve gübreler ile pestisitlerin (tarımda zararlı canlıları yok eden kimyasallar) olmadığı alternatif bir tarımsal üretim sistemidir. Ayrıca toprağın derinlerine sızan fosfor ve nitrat, tatlı su kaynaklarına ulaşmasıyla insan ve hayvanlarda nitrat zehirlenmeleri olmaktadır. Böylelikle doğayı tahrip etmeyen yöntemlerle insanlarda zehirli etki yapmayan organik bitkisel üretim sistemi bu gibi olumsuz faktörlerin etkisinin azaltılması bakımından da oldukça önemlidir.

Organik tarımın en olumlu yanı yoğun girdi kullanılmaması nedeniyle çevrenin korunması, sağlıklı beslenme ve üretim maliyetinin düşük olmasıdır. Bununla birlikte organik tarım ile verimin % 10-30 arasında düşebileceği belirtilmektedir. Ancak ileriki yıllarda yeniden yükselmeye başlamakta ve hatta bazı

ürünlerde geleneksel üretimdeki düzeylere ulaşabilmektedir (Demir ve Gül 2004).

Konvansiyonel tarımda ürün kalitesinin ikinci plana atılması, ekonomik üretim yapmak amacıyla, mekanizasyonun artırılması ve özellikle bilinçsiz uygulamalar toprağın canlı tabakasını yok etmiştir. Organik tarımla toprağın ıslah edilmesi ve yüksek verimden ziyade daha önemlisi ürünlerde kalitenin artırılması hedeflenmektedir.

Monokültür tarımın yapılması ve münavebenin gereği gibi yapılmaması ile ürünlere zarar veren hastalık ve zararlıların aşırı çoğalmalarına neden olmakta organik tarım mücadele için sentetik kimyasal pestisitler yerine parazit (asalak) ve predatörlerden (avcı) yararlanmayı teşvik etmektedir.

Ayrıca organik tarımla organik ve yeşil gübrelemeyle toprağın ve bütün doğal kaynakların korunması ve bitki direncinin artırılması da sağlanmaktadır.

Dolayısıyla söz konusu tarım sisteminde, çevreyi tehdit etmeyen doğal kökenli hammadde, dayanıklı tohum ve fidan, üründe yüksek kalite, az veya hiç girdi olmaksızın yüksek kazanç bu tarımın temel prensiplerindedir.

Organik Tarımın Uygulanması:

1- Organik tarım yapılacak arazinin çevre kirliliğinden uzak olması amacıyla karayoluna 1 km' den daha fazla mesafede olması gerekmektedir. Bu mesafe ağır sanayi tesisleri (reaktör, hidrolik ve termik

santraller, maden işletmeleri) ve kentsel atıkların bulunduğu alanlar için 3 km olmalıdır.

2- Bitki artıkları topraktan uzaklaştırılarak toprağı yüzlek olarak işleyen toprak işleme aletleri kullanılmalı, pulluk gibi derin kazın aletler en fazla beş yılda bir kullanılmalıdır.

3- Organik tarım yapılacak toprağın PH değeri 5, 5-7 arasında olmalı ve mineral madde oranı ile biyolojik yapısı ve dokusu bozulmamış olmalıdır. Toprak yapısı bozuk ise, yönetmeliğın izin verdiğı toprak iyileştiricileri kullanılmalıdır. Bazen de organik tarım yapılan işletmelerden gelen çiftlik gübresi veya yeşil gübrede bu amaçla kullanılabilir.

4- Organik tarımda kullanılacak tohum, genetik yapısı değiştirilmemiş, dölleniş hücre çekirdeğı içindeki DNA dizimine dışarıdan müdahale edilmemiş, sentetik pestisitler, radyasyon veya mikrodalga ile muamele görmemiş biyolojik formdaki tohumlardır.

Organik tarımda kullanılan fide ve fidanların da organik tohumlardan elde edilmiş olmaları ve üretimleri sırasında sentetik bitki besleme ve büyüme maddeleri ile hormonların kullanılmadığı, toprak ve iklim koşullarına uygun olmaları gerekmektedir.

5- Organik tarımda kimyasal ot öldürücüler, büyümeyi durdurucular ve gerileticiler kullanılmamalı, hastalıklara karşı ancak yönetmelikte izin verilen ürünler (kükürt, bordo bulamacı, arap sabunu) kullanılmalıdır, yabancı otlar elle veya çapalama yöntemiyle yok edilmelidir. Hastalıklara karşı kültürel, biyolojik ve biyoteknik metotlar uygulanmalıdır.

6- Sulama arazinin özellikleri tespit edildikten sonra hazırlanan sulama planı çerçevesinde bitkinin ihtiyacına göre yapılmalı ve suyun basınçlı veya basınçsız kapalı sulama teknikleri ile bitkinin kök bölgesine verilmesi esastır. Bağ, bahçe, seracılık ve örtü altı sebzeçilik sulamalarında damla sulama yöntemi; Tarla, mera ve otlak sulamalarında yağmurlama yöntemi uygulanır. Organik tarımda salma sulama teknikleri uygulanmamalıdır.

7- Ürünün hasadında kullanılan araç ve gereçlerin temiz olması ve çevre kirliliğine neden olmayan (tahta, hasır, kendir, kağıt gibi) organik yapıdaki materyaller kullanılmalıdır.

8- Sentetik gübre yerine çiftlik gübresi, kanatlı gübresi, çiftlik ve sıvı atıkları, saman, torf, mantar üretim artığı, organik ev atıkları kompostu, hayvansal atıkların işlenmiş ürünleri, deniz yosunları ve yosun ürünleri, talaş, ağaç kabuğı, odun artıkları, tabii fosfat kayaları gübre olarak kullanılabilir.

Dünyada Organik Tarım:

Dünyada organik ürünlere olan ilgi tam olarak 1990 yılı sonlarına doğru genetik yapısı değiştirilen transgenik ürünlerin insan sağlığı üzerindeki olumsuz etkilerine karşı tüketici talebinde büyük oranda artışlar

meydana gelmiş ve bu talepler organik üretim gündeme gelmesine basamak olmuştur.

Dünyada en fazla organik tarım alanlarına sahip olan ülkeler; Avustralya % 44, Arjantin % 17, İtalya % 6, A.B.D % 5, Almanya ve İngiltere % 3, İspanya ve Fransa % 2, diğer ülkeler ise; % 18' lik bir oranda organik üretim alanına sahiptir (Erdem 2006).

Dünya' daki toplam 26.5 milyon ha organik tarım alanınının 11.3 milyon hektarı Avustralya' da, 3 milyon ha Arjantin' de, 1,1 milyon ha İtalya' da ve 950 bin ha A.B.D' de bulunmaktadır. Brezilya, Uruguay, İngiltere, Almanya, İspanya, Fransa ve Kanada gibi ülkelerde de çok geniş organik tarım alanları mevcuttur. Ancak Türkiye 203 bin ha alan ile dünya sıralamasında çok gerilerde bulunmaktadır (Eraslan ve Şelli 2006; Anonim 2007c).

Dünya' da toplam organik tarım yapan 623.174 işletme bulunmaktadır. Meksika 53.577 işletme sayısı ile ilk sıradadır. Türkiye ise 2004 yılı itibarıyla, yaklaşık 18.385 işletme sayısı ile dünyada 9. sırada yer almaktadır (Eraslan ve Şelli 2006).

Avrupa, ABD ve Japonya organik ürünler pazarı olarak dünyada ilk sırada yer almaktadır. Türkiye, Çin ve Hindistan ise ihracatçı ülke konumundadırlar. Dünyada organik ürünlerin pazar payının, 25 milyar dolar civarında olduğu tahmin edilmektedir. Brezilya ve Arjantin 100 milyon \$ seviyesindeki organik ürün pazarına sahiptir. Dünya organik gıda ürünleri iç pazarında en büyük ülke 11-13 milyar \$ ile ABD' dir. Bu ülkede toplam gıda satışlarının %2' den fazlasını organik ürünler oluşturmaktadır (Aksoy ve ark. 2007; Demiryürek 2004).

Dünya üzerinde 130 ülkede kontrol ve sertifikalı organik üretim yapılmaktadır. Bu ülkelerden 90' ı gelişmekte olan ülkeler, 15' i ise az gelişmiş ülkelerdir (Anonim 2007d).

Az gelişmiş veya gelişmekte olan ülkelerde organik ürün iç pazarı gelişmemiştir. Dolayısıyla, organik üretim çok az sayıda ürünün ihraç edilmesinden ibaret olup, organik üretim son derece az yapılmaktadır.

Türkiye' de Organik Tarım:

Ülkemizde organik tarım ilk olarak 1984-1985 yıllarında Ege bölgesinde kuru incir ve kuru üzüm gibi ürünler ile başlamıştır. Daha sonra bu ürünlere kuru kayısı, fındık, kuru elma, nohut, mercimek, gibi ürünlerinde ilave edilmesiyle farklı bölgelerimize yayılmıştır.

Ülkemizde yetiştirilen organik ve geçiş sürecindeki ürün sayısı 207, üretici sayısı 14400, üretim alanı 203 bin hektar olup, üretim ise, 378.330 ton civarındadır (Tortopoğlu 2007; Erdem 2006).

Üreticilerin çoğu organik tarım konusunda çalışan organizasyon kurumları ile sözleşmeli tarım yapmakta ve elde edilen organik ürünlerin büyük çoğunluğu da ihraç edilmektedir (Aksoy ve ark. 2007; Anonim 2002).

Çizelge 1. Türkiye' de Organik Tarımsal Ürünlerin Üretimi

Ürünler	Üretim (1000 ton)	Ürün	Üretim (1000 ton)	Ürün	Üretim (1000 ton)
Elma	41.3	Erik	3.8	Buğday	35.0
Arpa	8.1	Pamuk	58.9	Keçiboynuzu	2.0
Domates	21.4	Fındık	8.3	Kuru incir	7.5
Armut	5.1	Kuru üzüm	15.5	Mısır	12.8
Mercimek	9.8	Çilek	4.8	Zeytin	12.0
Nohut	2.8	Kuru kayısı	7.5	Vişne	5.7

Tarım ve Köy İşleri Bakanlığı (2007)

Ülkemizde üretimi yapılan organik ürün grupları dikkate alındığında; Üretimin % 61' ini kuru meyveler, % 21' ini tarla bitkileri, % 5' ini üzümü meyveler, % 2' sini sebzeler, % 2' sini yaş meyveler ve % 2' sini tıbbi ve aromatik bitkiler oluşturmaktadır (Demir ve Gül 2004; Demiryürek, 2004). Organik tarım sektörünün ihracat ile ekonomiye katkısı yaklaşık olarak yıllık 150 milyon dolar civarındadır (Açıkgöz 1995). Bölgelere göre organik üretim alanlarının dağılımı incelendiğinde en büyük üretim alanının 42609 ha organik üretim alanı ve % 41 payla Ege bölgesinde olduğu görülmekte, bunu 21692 ha alan ve % 21 payla Güney Doğu Anadolu bölgesi ve 17048 ha alan ve % 17 payla Akdeniz bölgesi takip etmektedir. Bu bölgeleri Doğu Anadolu, İç Anadolu, Karadeniz ve Marmara bölgeleri (7890, 6168, 5480, 1861 ha alan) izlemektedir. En küçük üretim alanına sahip bölge Marmara bölgesi (% 2)' dir (Aksoy ve ark. 2007).

Türkiye' de toplam tarımsal arazinin yaklaşık % 0.4' ünde toplam tarımsal üretimin ise yaklaşık % 1' inde organik tarım yapılmaktadır ve dünyada en fazla organik üretim alanına sahip ülkeler arasında ülkemiz, 30. sıradadır; En fazla üretici sayısına sahip ülkeler arasında ise 6. sıradadır (Demir ve Gül 2004; Demiryürek, 2004).

Organik Tarımda Kullanılan Materyaller:

A- Bitkisel Materyaller:

Bitki ve Tohumluk Seçimi: Üretimi yapılacak olan bitkinin bölge ekolojisine uygun, hastalıklara dayanıklı ve pazar potansiyeli olan çeşitler tercih edilmeli, bitkinin verim ve kalite açısından istenilen özelliklere sahip olması, bitkinin biyotik (hastalık ve zararlılar) ve abiyotik (don ve kuraklık) etmenlere karşı dayanıklı olan çeşitlerinin seçilmesi gerekmektedir.

Bitkisel üretimde gerekli olan bakım işlemleri en iyi şekilde yapılırsa bile yüksek verimin sağlanması, kullanılan tohumluğun nitelikli ve kaliteli olmasıyla ilgilidir. Üreticiler tarafından, tohumluğun çimlenme hızı ve gücü yüksek, hastalıklara ile zararlılardan arındırılmış olmalı, makina ile ekime uygun olmalı, hızlı ve homojen çıkış sağlanabilmeli, ekim zamanında yeterli nem içermeli, kaplanmış olmalı, vejetasyon süresi, tohumların şekil, renk, temizlik vb. özelliklerine dikkat edilmeli, paket içinde satışa sunulmuş olmalı, paket üzerinde üretici firmanın markası, üretim yılı tohum miktarları veya adedi vb. bilgilerin olmasına dikkat edilmeli ve hepsinden önemlisi genetik olarak saf ve herhangi bir kimyasal uygulamaya maruz kalmamış

olması gibi özelliklere sahip olan tohumluklar tercih edilmelidir.

B- Gübreler:

Ahır Gübresi: Büyükbaş hayvanların katı ve sıvı dışkıları ile yataklıklarının karışımından oluşan bir gübredir. Ahır gübresi organik madde olarak toprağın fiziksel, kimyasal ve biyolojik özelliklerini iyileştirerek ürünün kalitesini ve dolaylı olarak verimi etkilemektedir, bu sebepten dolayı organik tarımda oldukça önemlidir. Ancak ülkemizde ahır gübresinin sadece % 15' i gübre olarak kullanılmakta, % 50' si tezек olarak, geri kalanı ise değerlendirilmemektedir (Eraslan ve Şelli 2006).

Tavuk Gübresi: Kümes tavukçuluğunda ortalama olarak bir tavuktan bir yılda altılık materyali de dahil olmak üzere 70 kg taze dışkı elde edilir. Tavuk gübresi azot içeriği açısından diğer çiftlik gübrelere nazaran daha kıymetlidir, nem içeriği az ve kuru madde miktarı yüksektir. Ancak doğrudan kullanılması durumunda bitkide yanmalara neden olabilir. Bu sebeple ya toprağa az miktarda uygulanarak veya sap, saman, turba ve yosun ile karıştırılarak bitki besin düzeyi seyreltilip kullanılabilir (Anonim 2002).

Kompost: Tarımsal işletmeden ve işletme dışından gelen bitkisel ve hayvansal kaynaklı tüm organik artıklar kompost yapımında kullanılır. Bitkisel saplar, yapraklar, yabancı otlar, mutfak artıkları kompost yapımı için uygundur. Kompost toprak işleme sırasında ve ekimden 2-3 hafta önce toprağa gömülerek verilmelidir (Eraslan ve Şelli 2006; Anonim 2005).

Yeşil Gübreler: Ahır gübresinin bulunmadığı durumlarda bunun yerini alabilecek en uygun gübre yeşil gübredir. Yeşil gübre kısa zaman içerisinde bol vejetatif aksam meydana getiren bitkilerin, toprağın fiziksel yapısını düzeltmek, organik madde ve azot miktarını artırmak amacı ile belli bir gelişme devresinde (çiçeklenme başlangıcında) sürülerek toprağa karıştırılmasıdır. Yeşil gübreleme amacı ile en yaygın baklagiller (Leguminosae) familyasına bağlı fiğ, bakla, üçgül gibi türler dir. (Açıkgöz 1995).

Deniz yosunları: Potasyum, demir, çinko, bakır, molibden, bor, mangan ve magnezyum, bitki büyüme hormonlarından giberellin, auxin ve cytokinin içermektedir. Yosun ürünlerinin kök gelişmesi ve çiçeklenmede artış sağladığı, hastalık ve zararlılara direnci arttırdığı, kuraklık ile bitki besin maddeleri noksanlıklarının etkisini azalttığı bildirilmektedir (Eraslan ve Şelli 2006).

Biyo gübreler: Toprak verimliliğini artırarak bitki gelişimine katkıda bulunan mikroorganizmalardır.

Örneğin, mikoriza mantarları bazı mineral besin maddelerinin (fosfor) yarıyışlılığını arttırmaktadırlar (Eraslan ve Şelli 2006).

Diğer materyaller: Deri tozları, kıl ve yün atıkları, yağhane atıkları (pamuk tohumu, ayçiçeği, yerfıstığı, kolza ve susam), hayvansal besinler (kan tozu, et, boynuz ve tırnak, işlenmemiş kemik, buhardan geçirilen kemik, boynuz unu) dir (Anonim 2002).

C- Aktif Bitki Koruma Materyalleri:

Bakırlı bileşikler: Bakırhidroksit, bakıroksiklorik gibi bakırlı fungusitler fungal ve bakteriyel patojenlere karşı etkilidirler. Örneğin, bağ mildiyösüne karşı koruma sağlamaktadır.

Kükürt: Birçok patojene karşı etkili olup özellikle külleme funguslarına karşı etkilidir.

Kireç-kükürt (Kalsiyum polisülfid) bulamacı: Kış uygulamalarında kullanılan fungusit, insektisit ve akarisit etkilidir. Kabuklu bitlere, kara leke, şeftali yaprak kıvrıklığı hastalığına karşı iyi kontrol sağlamaktadır.

Mineral yağlar: Bitki yüzeyini kaplayarak fungusların gelişimini ve aktivitesini engeller. Meyve ağaçları, asma, zeytin ve muz gibi ürünlerde kullanılır.

Potasyum permanganat: Fungisit ve bakterisit olarak meyve ağaçları, zeytin ve bağlarda kullanılır. Bazı hastalıklara karşı bordo bulamacı ile birlikte uygulamaları başarılı olmuştur.

Lesitin: Soyadan elde edilen su ve yağların bir arada bulunmasını sağlayan emülgatör bir maddedir. Funguslara karşı etkilidir.

Bitkisel yağlar: Bitkisel yağlar ve bitki ekstraktları daha çok bitkileri kuvvetlendirerek koruyucu özelliğe sahiptirler. Bu maddeler patojenlerin bitkiye penetrasyonunu önlemektedir.

Balmumu: Budama yaralarını kapatmak ve patojenlerin girişini engellemek amacıyla kullanılmaktadır.

Etilen: Yeşil olarak hasat edilen muz vb. ürünlerin sarartılması için kullanılmaktadır.

Potasyum alum (Kalinit): Muzun pazara ulaşacağı zamana kadar geçen sürede erken olgunlaşmasını engellemek amacıyla kullanılmaktadır.

Potasyum sabunu (arap sabunu): Meyve ağaçları ve sebzelerde yaprak bitlerine karşı kullanılır, bunun başarısı populasyon yoğunluğuna göre değişmektedir, etki süresi kısadır.

Sodyum bikarbonat (kabartma tozu) : Çeşitli fungal hastalıklara karşı kullanılmaktadır.

Kaya unu: Çeşitli zararlı böceklere karşı trakeleri kapayıcı toz olarak kullanılır. İçerdiği silisyum nedeniyle bitkiyi kuvvetlendirir.

Propolis: Etki mekanizması tam olarak bilinmemekle birlikte, önemli bir kullanımı olmayan fungusit özelliğe sahip bir maddedir (Eraslan ve Şelli 2006; Anonim 2002).

Organik Tarımda Sertifikasyon:

Bir ürünün organik olup olmadığını ayırt etmek mümkün olmadığı için iç ve dış piyasada bir ürünün organik olarak satılabilmesi için ürünün bir sertifikaya sahip olması gerekir. Organik üretimin özelliği her aşamasında kontrollü olması ve sertifikalandırılmasıdır. Sertifika sistemi ürünlerin organik ürün yetiştirme standartlarına göre üretildiğinin, işlendiğinin, paketlenildiğinin kontrollü şartlarda yapıldığının bir garantisi olup ve tüketiciye verilmiş olan bir sağlık güvencesidir. Organik etiketli bir ürün özel bir üretim ve işleme prosesinden geçmiş demektir.

Organik tarım yapmak isteyen üreticiler, üretime başlamadan bir yıl önce kontrol ve sertifikasyon kuruluşuna başvuruda bulunarak yönetmeliğe uygun olarak organik ürün yetiştiriciliği yapacaklarını bildirmeleri gerekmektedir. Her üretici organik tarım yönetmeliğine göre uygun üretim yapmış ise organik ürün sertifikası talebinde bulunup bu belgeyi alabilmektedirler. Konvansiyonel tarımdan organik tarıma geçiş süreci tek yıllık bitkilerde 2 yıl, çok yıllık bitkilerde 3 yıldır. Tek yıllıklarda ekim tarihi, çok yıllıklarda hasat tarihi dikkate alınmaktadır.

Organik Ürünlerin Pazarlanması:

Son yıllarda dünyada yaklaşık 110 ülkede organik gıda tüketimi ve üretimi oldukça talep görmektedir. Türkiye, birçok organik ürünün hem üreticisi hem de tüketicisi durumundadır. Ancak, organik ürün yetiştiriciliği dış pazarların talebi doğrultusunda gerçekleşmektedir. Oysa ülkemizde de organik ürünler için belli bir pazar potansiyeli mevcut olmasına rağmen diğer ürünlere oranla organik ürünlerin %10- 30 civarında daha pahalı olmasından dolayı, sadece gelir düzeyi yüksek olan tüketiciler bu ürünleri talep etmektedirler.

Böylece üretici dış piyasadaki gelen talepleri değerlendirmekte ve üretimini de ithalatçı ülkelerin sertifikası ve standartlarına göre yapmaktadır (Anonim 2007a). Türkiye' nin yaklaşık olarak organik ürün ihraç ettiği ülke sayısı 37 ve ihracat değerleri ise bazı yıllarda dalgalanmalar göstermektedir (Çizelge 3).

Çizelge 2. Türkiye' nin Organik Ürün İhracatı Yaptığı Ülkeler ve Değerleri

Ülke	Miktar (Ton)	Tutar (milyon \$)
Almanya	2.794	10.670.000
Hollanda	797	2.013.000
İsviçre	482	3.254.000
Fransa	568	2.143.000
Kanada	143	238.000
İtalya	473	1.106.000
A.B.D	881	2.058.000
Toplam	6.138	21.482.000
Genel Toplam (Diğer ülkeler dahil)	9.346.676,94	29.359.321,49

Tarım ve Köy İşleri Bakanlığı (2007)

Ülkemizde organik ürün ihracatındaki gelişmelere rağmen, dünya ticaretindeki payı çok düşüktür (% 1.5). Örneğin 2005 yılında yapılan ihracat miktarı 9.319.328 kg civarındadır. 25 milyar dolarlık dünya pazarında ülkemizin payı, 22-36 milyon dolar arasındaki değerler ile çok düşük olmaktadır. Ancak iç pazarda da durum çok farklı değildir, yıllık iç pazar payı 3 milyon dolar

civarındadır (Anonim 2007b). Bugüne kadar ülkemizin ihracatta ulaştığı en yüksek değer 2003 yılında 37 milyon dolar civarında olmuştur (Çizelge 3). Türkiye'nin en fazla ihracat yaptığı ülke başta Almanya (% 60) olmak üzere genellikle AB ülkeleridir. İtalya, Fransa, İngiltere, Hollanda, İsviçre, Danimarka ve ABD başlıca ihracat yaptığımız ülkelerdir (Demiryürek 2004).

Çizelge 3. Ülkemizin Yıllara Göre İhracat Değerleri

Yıl	Miktar (kg)	Tutar (\$)
2003	21.083.351	36.932.995
2004	16.093.000	33.076.319
2005	9.319.328	26.230.250
2006	10.374.493.90	28.236.617.42
2007	9.346.676.94	29.359.321.49

Tarım ve Köy İşleri Bakanlığı (2007)

Çizelge 4. Organik Tarımsal Ürünlerimizin İhracat Durumları {M: Miktar (ton) ve D: Değer, Milyon (USD)}

Ürün Grubu	2005		2006		2007		Ülkeler
	M	D	M	D	M	D	
Kuru üzüm	1.9	3.0	1.1	2.0	1.3	2.6	Malezya,Singapur,Almanya, Fransa, Japonya, Kanada
Kuru Kayısı	1.1	3.7	1.2	3.0	1.1	3.8	Fransa,Japonya,İtalya,Kanada, Almanya, ABD
Kuru İncir	1.3	3.5	0.8	2.2	1.0	5.4	Almanya, Japonya, Fransa
Fındık	0.7	8.0	1.0	7.7	0.5	4.1	Hollanda, Fransa, Almanya
Mercimek	0.5	0.5	0.3	0.2	0.6	0.6	Danimarka, Hollanda, Almanya
Nohut	0.4	0.4	0.7	0.6	0.8	0.9	İsviçre, Kanada, Malezya, Hollanda
Anason,Kişniş,Rezene Kimyon, Ardıç	0.08	0.2	0.1	0.4	0.04	0.1	İspanya, Belçika,Y. Zelanda S.Arabistan, ABD, Hollanda
Çamfıstığı	0.05	1.2	0.03	0.7	0.05	1.9	Avustralya, İsviçre, Japonya
Dondurulmuş Meyve ve Sebzeler	1.5	2.0	3.1	5.3	2.4	5.1	İtalya, Almanya, Hollanda
Diğer	1.9	3.7	1.9	6.1	1.51	4.8	
Toplam	9.3	26.2	10.3	28.2	9.3	29.3	

Tarım ve Köy İşleri Bakanlığı (2007)

Çevre bilincinin tam oluşmaması ile üreticinin kazanca odaklanması, üreticiyi bilgilendirme ve denetim konularında teknik personel yetersizliği, dış pazarlara olan bağımlılık, devlet desteğinin yetersizliği, iklim değişiklikleri, Avrupa Birliği kotaları, üreticilerin eğitimsiz ve gelir düzeylerinin düşük olması, pazarlama ve organizasyon bozukluğu, ülke içi tüketim olanaklarının olmaması, aşırı kimyasal gübre ve ilaç kullanımı, destek yetersizliği, güven eksikliği, ahır gübresinin kolay temin edilememesi, sertifikasyon kuruluşlarına üreticilerin ulaşım olanaklarının kısıtlı olması ve dolayısıyla sertifikasyon masraflarının yüksek olması, ekonomik ve politik nedenler ve organik üretimde kullanılan (tarımsal ilaç, gübre vb.) girdi maliyetlerin yüksek olması gibi sorunlarla organik tarım sektörü karşı karşıya kalmaktadır (Anonim 2007b; Eraslan ve Şelli 2006).

Sonuç

Ülkemiz tarım potansiyeli yüksek olan bir ülkedir. Ancak tarım sektörünün milli ekonomiye katkısı beklenen veya istenilen seviyede değildir. Bundan dolayı toprak ve coğrafik özellikler yönünden organik üretim yapabilecek potansiyele sahip olan ülkemizin dış piyasanın da talebi doğrultusunda geliştirilerek ve gerekli bilinç oluşturularak özellikle AB birliği ülkelerinde söz sahibi bir pazar oluşturmak için bu

fırsatlar değerlendirilerek tarım sektöründe önemli bir noktaya gelinebilir.

Organik tarımın sağlıklı gelişmesi için üretimin planlanması ve kullanılan girdilerin üreticilerce ucuz ve kolayca temin edilebilmesi için üretiminin devlet tarafından desteklenmesi son derece önemlidir. Nadir de olsa organik ürünlerimizin dış ülkelere geri dönmesi, bu sektöre büyük darbe vurmaktadır. Bu gibi durumlara karşılaşmamak için sertifikasyon ve kontrol odaklı devlet otoritesi üreticiler üzerinde hissedilir olmalıdır. İhracat gelirlerini artırmak için sadece ürün olarak hammadde değil aynı zamanda katma değeri yüksek, işlenmiş tarım ve gıda maddeleri (salça, meyve konsantresi, gülsuyu, gülyağı gibi) ürünleri de bu pazara sunulmalıdır. Dış ülkelerin taleplerindeki yıllara göre dalgalanmalardan, yerli üreticilerimiz büyük ölçüde olumsuz etkilenmektedir. Bu durum için belli bir standart oluşturularak ürünler için pazar garantisi sağlanmalıdır. Ayrıca devletin organik tarımı geliştirmek ve teşvik etme adına prim fiyat uygulaması, destekleme alımı, kredi kolaylıkları veya sübvansiyon, maliyeti düşürmeye yönelik ambalajlama ve paketleme masrafları ile sertifikasyon masraflarının azaltılması gibi uygulamalar üzerinde durulması gerekmektedir.

Organik üretimde çeşitliliği artırmak hedef alınarak, özellikle 3000 civarında endemik türe sahip,

oldukça zengin bir floraya sahip olan ülkemizde dış piyasada talep gören ürünlerin tespit edilerek, doğal floradan tıbbi ve aromatik bitkilerin toplanıp organik üretim bazında kültüre alınıp üretilmesi ile zengin floramızdan bu şekilde de yararlanılabilir.

Kaynaklar

- Açıkgöz, E., 1995. Uludağ Üniversitesi Ziraat Fakültesi Tarla Bitkileri Bölümü. Yem Bitkileri Kitabı II. Baskı, Sayfa: 325-333, Bursa
- Anonim, 2002. Ekolojik Tarım Organizasyonu Derneği Yayınları (ETO), Organik Tarım Kitabı, Ekim-2002, İzmir.
- Anonim, 2005. Organik Tarım İstatistikleri. (<http://www.egelihracatcilar.com/Asp>)
- Anonim, 2007a. Tarım ve Köy İşleri Bakanlığı (www.tarim.gov.tr)
- Anonim, 2007b. Organik Tarım. Aksiyon Haftalık Haber Dergisi, sayı:13, Sayfa 645. (<http://www.aksiyon.com.tr>)

- Anonim, 2007c. Organik Tarım. <http://www.ankara-tarim.gov.tr>
- Anonim, 2007d. Organik Tarım. <http://www.bahce-biz.com>
- Aksoy, U., Y. Tüzel, A. Altındişli, H.Z. Can, E. Onoğur, D. Anaç, B. Okur, M. Çiçekli, Y. Şayan, F. Kırkpınar, Z. Kenanoğlu Bektaş, S. Çelik, S. Arın, C. Er, C. Özkan, D.B. Özenç, 2007. Organik (=ekolojik, biyolojik) Tarım Uygulamaları. turkey@skalint.com
- Demir, A., U. Gül, 2004. Organik Tarım. Tarımsal Ekonomi Araştırma Enstitüsü (T.E.A.E), Sayı: 5, Nüsha 3, Ay: Nisan.
- Demiryürek, K., 2004. Dünya ve Türkiye' de Organik Tarım. HR. Ü.Z.F. Dergisi, 8 (3/4): 63-71. 2004.
- Eraslan, İ.H., Şelli, F., 2006. Sürdürülebilir Rekabet Avantajı Elde Etmede Organik Tarım Sektörü Sektörel Stratejiler ve Uygulamalar. Uluslar arası Rekabet Araştırmaları Kurumu Derneği Kitabı.
- Erdem, P., 2006. Organik Tarım İhracat Seminer Raporu. İzmir Ticaret Odası.
- Tortopoğlu, A.İ., 2007. Ekolojik Tarım, Eko-Turizm, Eko-Bayrak. Hasat Yayıncılık, sayı: 22, Sayfa: 263.